

ĆWICZENIA NA CZASOWNIK I I/II DEKLINACJĘ (POL-LAT / LAT POL)

I. Napisz na dwa sposoby: za pomocą funkcji *Dativus Possessivus* i czasownika *habere*:

1. Pan rzymski ma białe konie.
2. Dwór królewski ma strome schody.
3. Biedny rolnik ma małego osła.
4. Duże pole ma wiele ziół (*herba,ae f*)
5. Rzymskie miasteczko ma okrągły rynek.
6. Świątynie greckie mają wiele ołtarzy.
7. Wojownicy Belgów mają długie miecze.
8. Wysokie wiązy mają wiele liści (*folium,i*)
9. Piękne sosny mają potężne (*robustus 3*) gałęzie.
10. Rzym ma wiele białych świątyń.
11. Sławny poeta ma wiele książek.
12. Posąg Eneasza ma złoty hełm.
13. Młody Scyta ma wiele pięknych kobiet.
14. Mąż rzymski ma wiele powodów (do) chwały.
15. Dusze zmarłych mają wiele trosk.
16. Księgi greckie mają wiele mądrości.
17. Niebo ma wiele jasnych gwiazd.
18. Piękne dziewczęta mają czarne oczy.
19. Dwór królewski (*regius 3*) ma wielu niewolników.
20. Słowa proroka mają wiele (*multum*) sprawiedliwości.
21. Mój przyjaciel ma małego syna.
22. Wojownicy Germanów mają drewniane (*ligneus 3*) tarcze.
23. Słowa greckiego męża mają wiele prawdy.
24. Sława Rzymian ma wiele różnych przyczyn.
25. Śmiercinośne wojny mają różne przyczyny.
26. Dzieci przyjaciółki mają okrągłą piłkę (*pila,ae f*)
27. Wojownicy Scytów mają długie oszczepy (*pilum,i*)
28. Nowy przybysz ma liczne dzieci.
29. Wielki słoń (*elephantus,i m*) ma małe oczy.
30. Królowa Polski ma wielki brzuch.
31. Bogowie i boginie mają bogate dary.
32. Wojownicy rzymscy mają wieczną chwałę.
33. Nasza Wisła ma czyste wody.
34. Wolni Persowie mają jedną ojczyznę.
35. Rzymianie mają doświadczonych wojowników.
36. Smutny żebrak nie ma żadnych pieniędzy.
37. Rzymscy niewolnicy mają ojca rodziny.
38. Uciekinierzy (*profugus,i m*) greccy mają własną ojczyznę.
39. Mężczyźni Persów mają długie włosy.
40. Moi prawdziwi przyjaciele mają greckie książki.

41. Nasz nauczyciel ma świętą cierpliwość ☺
42. Wielki buk ma twarde drewno.
43. Miasteczko rzymskie ma zamknięte bramy.

II. Napisz po łacinie:

1. Widzę wojowniczych Persów.
2. Kocham wysokie sosny.
3. Masz wielki brzuch.
4. Tezeuszu, masz długi miecz.
5. Mój synu, masz piękne włosy.
6. Grecy niosą wiele bogatych darów.
7. Bogowie kochają pobożnych (*pious 3*) mężów.
8. Mężczyźni pragną pięknych kobiet.
9. Rzymskie kobiety rodzą wiele dzieci.
10. Nasi uczniowie czytają wiele greckich książek.
11. Drewniany koń stoi na greckim wybrzeżu (*ora,ae f*)
12. Wojownicy greccy są w wielkim brzuchu drewnianego konia.
13. Powiedz długie słowo!
14. Poprowadź rzymskich wojowników!
15. Nieście słowo Boga!
16. Poruszamy niebo i ziemię.
17. Wergiliuszu, napisz liczne książki!
18. Daj chłopcu moją książkę!
19. Liczne słowa tworzą (robią) zdanie (*sententia,ae f*)
20. Boże, daj nam prawdziwych proroków!
21. Czytamy długą Ewangelię według św. Łukasza.
22. Widzicie fale sławnej Wisły.
23. Dotykamy wysokiego nieba.
24. Mieszkańcy Troi (*Troia,ae f*) ciągną wielkiego, drewnianego konia.
25. Poeta rzymski mówi: „Opiewam broń i męża”.
26. Ojciec rodziny karze złego niewolnika.
27. Nauczyciel uczy także (*quoque*) głupich uczniów.
28. Sławny woźnica (*auriga,ae m*) wygrywa i się śmieje.
29. Boję się darów mężów Greckich.
30. Chwalisz mądrość poetów greckich.
31. Walczymy z bogami i boginiami.
32. Rozkaż zabić (*interficio 3*) nieprzyjaciół (*inimicus,i m*).
33. Ciesz się, sławna Polsko!
34. Wojownicy greccy walczą ze złymi Persami.
35. Nieprzyjaciele złych Belgów uciekają.
36. Lekarze troszczą się o wielu chorych (*aeger,gra,grum*).
37. Attyłę (*Attila,ae m*) ludy nazywają (*nomino 1*) *Biczem* (*flagellum*) Boga.
38. Sławny poeta kończy długą książkę.

39. Poeta rzymski uwielbia piękne kobiety.
40. Odczuwam prawdziwy smutek (*maestitia,ae f*)
41. Składam złote dary na ołtarzu sławnej Ateny.
42. Prowadzę liczne zastępy (*caterva,ae f*) biednych niewolników.
43. Szukasz książek poetów rzymskich.
44. Boże, daj mi wieczną chwałę!
45. Synu Eneasza, ozdabiasz różami ołtarze bogów rzymskich!
46. Królowa Polski posyła posółów do Italii.

III. Przetłumacz z łaciny na polski.

1. Timeo Graecos, qui (*którzy*) ferunt dona.
2. Scientia sine sapientia nihil valet.
3. Prima aurea aetas (*aestas,atis f*) est.
4. Secunda argentea aetas (*aestas,atis f*) est.
5. Catilina (*Catilina,ae m*) inimicus populi Romani est.
6. Poeta Romanus scribit de viro et armis.
7. Porto ligna altam in silvam.
8. Mieser Orpheu, mortuam amas feminam!
9. Cicero (*Cicero,onis m*) malum Catilinam ex patria pellit (*pellit* 3).
10. Apud Belgas multum (*wiele*) valet Vercingetorix (*Wercyngetoryks*).
11. Apud Persas multum (*wiele*) valet Darius (*Darius,i m*).
12. Belgae bellicosi incolunt unam ex terris Galliae.
13. Novem Musae Olimpum altum incolunt.
14. Romani multa bella gerunt.
15. Discipulis annum bonum et faustum opto
16. Mittis amicis noctuam albam.
17. Fagus ex silva nigra filia aurea non habet.
18. Oro pro misericordia apud Christianos.
19. Capillos teneri Persae tangite!
20. Multa varia exemplaria discipulis sunt.
21. Helena (*Helena,ae f*) causa belli Troiani (*Troianus 3*) est.
22. Malum causa belli Troiani (*Troianus 3*) est.
23. Romulus (*Romulus,i m*) Romam aeternam condit.
24. Dive, deduc carmen ad meos annos!
25. Mi Orpheu, cane tua lyra!
26. Germani bella assidua (*assiduus 3*) Romanis cum gerunt.
27. Penelope [*Penelopa*] mariti epistulam longam mittit.
28. Caelum multas stellas et Roma multas puellas habet.
29. Vir ornat locum, non locus virum.
30. Truncus sum, ex quo [*którego*] faber scamnum facit.
31. Niobae multae filiae filiique sunt.
32. Catilina hostis populi Romani est.
33. Habet vir Romanus unicam gallinam.

34. Populo Romano multi poetae clari sunt.
35. Aedificia Romana clara putamus.
36. Campo in Martio multi Romani hostias deis sacrificant (hostias sacrificare = składać ofiary).
37. Viri Romani viros Germanorum bellis in multis vincunt.
38. Persae multis sagittis caelum obscurant.
39. Mundum antiquorum dei aeterni gubernant.
40. Regina Poloniae, Bona, princeps (princeps, itis) Masoviae (Masovia, ae f = Mazowsze) et Russiae (Russia, ae f = Ruś) est.
41. Mi amice, vir egregius, eruditus et linguarum contemporaneorum peritus es!
42. Paro arma et bella.
43. Aeneas primus ab oris Troiae fugit.
44. Musa (Musa, aef), memora mihi causas!

IV. Przetłumacz tekst.

1. Troiano de bello
2. Bellum Troianum decem iam annos durat, sed neque Graeci neque Troiani vincere possunt [*possum*].
3. Consilio Ulixis [*Gen. sg.*] Graeci equum magnum ex ligno aedificant Neptunoque sacrificant.
4. Tum fugam ora ex Troiae praetendunt et navigia post [*za*] paeninsulam condunt.
5. Troianis equus splendidus placet et intra muros eum [*go*] trahere cupiunt.
6. Incolae stulti Troiae verba Cassandrae, quae [*która*] fata futura sentit, spernunt et equum ligneum orā ex maritimā in oppidum trahunt.
7. Sed inscii et, eheu, miseri, unā cum equo pernicioso Graecos quoque armatos in Troiam immittunt.
8. Graeci enim viri in equi alvo lignea sunt.
9. Graecis gladii longi, hastae et sagittae acutae sunt.
10. Viri Graeci oppidum inimicorum (scilicet Troianorum) capere et delere student.
11. Eo modo [*tym sposobem*] maritam Atridae, filii Atrei [*Atreus, i m*] a Paride [*Abl. sg.*] raptam ulcisci [*pomścić*] student.
12. Dolo, sine pugna, incolas Troiae interficere cupiunt.
13. Horā nocturnā, cum [*kiedy*] incolae miseri dormiunt, Graeci ex equi utero evadunt Troiaeque portas aperiunt.
14. Ita ceteros Graecos intra moenia alta Troiae intromittunt.
15. Tum cuncti Graeci armati, victoriae et spoliis cupidi, totam Troiam incendio delent.
16. Feminas violant virosque, qui Troiam defendere student, interficiunt.
17. Alexander calcaneum clari Achillis [*Gen. sg.*] sagitta dissecat et ita filium Tetidis [*Gen. sg.*] interficit.
18. Sed nihil mors Achillis [*Gen. sg.*] incolis Troiae prodest [*prosum*].
19. Graeci post annos decem Troiam opulentam denique expugnant gloriamque Priami [*Priamus, i m*] familiae et bellum Troianum finiunt.

20. Est inter Troianos vir pius et sincerus, qui [który] deos deasque colit.
21. Nomen viro est Aeneas.
22. Aeneae pater Anchises, marita et filius parvus est.
23. Aeneas, Anchisae filius, Troiae post incendium ex oppido fugit et novam patriam quaerit.
24. Aeneas Anchisen filiumque ex oppido capto servat, maritam tamen miseram ex flammis Troiae non servat.
25. Multas per terras Aeneas profugus errat et multa pericula invenit.
26. In templo Apollinis [Gen. sg.] Deli [=na Delos] oraculum consulit.
27. Oraculi consilio terram avitam quaerit thronum sceptrumque sperat.
28. Tandem Cretam insulam pervenit, in qua [której] ira Iunonis [Gen. sg.] Aeneam fugat.
29. Aeneas tandem, ira Iunonis [Gen. sg.] persecutus [prześladowany] terram in Punicam venit ibique reginam Didonem [Acc. sg.] invenit.
30. Dido [Nom. sg. = Dydona] post mariti mortem [Acc. sg.] ad connubium novum parata est.
31. Itaque amor magnus spelunca in atra Aeneam Didonemque iungit.
32. Dido [Nom. sg. = Dydona] connubium cum Aenea sperat et virum sua [suus 3=jej, swój] in patria comprehendere studet.
33. Sed Mercurius, deorum nuntius, Aeneae in somno apparet aliamque patriam quaerere Didonemque [Acc. sg.] relinquere iubet.
34. Itaque Aeneas Didonem [Acc. sg.] miseram relinquit patriamque novam quaerit.
35. Dido misera gladio se percussit et moritur [umiera].
36. Mors [Nom. sg.] Didonae causa bellorum futurorum Romae cum Poenis [Poenus, i m = Punijczyk] est.
37. Tum Aeneas paucis cum sociis in Siciliam insulam, Aetna claram, prevenit.
38. In Sicilia Anchises, pater Aeneae, moritur [umiera].
39. Tum filius Anchisae ad infernos descendit ibique animamque mortui Anchisae invenit.
40. Umbra Anchisae novam filio viam patriam futuraque fata ostendit.
41. Tum Aeneas ad oras Italiae navigat.
42. Terras illas [=owe] Latinus [Latinus, i m], Latii [Latium, i n] dominus, tunc tenet.
43. Latinus advenas alienos videt Aeneanque in colloquium vocat:
44. "Quo venitis et quid hic quaeritis?" – rogat.
45. "Profugae Troiani sumus novamque patriam quaerimus" – respondet Aeneas.
46. "Patriam nunc nullam habemus" – addit.
47. Et Aeneas historiam totam belli Troiani sociorumque suorum [swoich] Latino [Latinus, i m] narrat.
48. Tum Latinus motus [=wzruszony] advenas claros in sua [=w swojej] patria accipit.
49. Dat Latinus [Latinus, i m] advenae Troiano filiam suam Laviniam [Lavinia, ae f] in matrimonium.
50. Post matrimonium Aeneas oppidum aedificat et a marita sua [=swojej] Lavinium [Lavinium, i n] appellat.

51. Multos post annos filius Aeneae novum oppidum condit *Albamque Longam* appellat.
52. Eodem [w tym samym] in loco multa post saecula Rhea Silvia (Martis [Gen. sg.] causā) geminos pueros, Romulum Remumque parit.
53. Liberos mater in fiscina positos [=umieszczone] in rivum mittit.
54. Rivi in ripa lupa pueros invenit suoque cibo alit.
55. Multos post annos Romulus Remum interficit et novam urbem, Romam, condit.
56. Itaque est Aeneas avus Romuli et Remi Romanorumque proavus cunctorum.